

N:o 18.

Ank. till Riksd. kausli den 22 febr. 1889, kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckta förslag i fråga om sönderdelning i mindre lotter vid försäljning af kronans domäner, m. m. (I. A.)

Med hänsyn till fördelen deraf, att tillfälle kunde beredas mindre bemedlade att förvärfva egen jord, samt under antagande, att de statens fastigheter, hvilkas försäljning blifvit beslutad, komme att inbringa större belopp, derest de sönderstyckades och försåldes i mindre delar, har herr *G. Erikson* i Myckelgård i en inom Riksdagens Andra Kammare väckt motion (n:o 109) föreslagit, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t uttala önskvärdheten deraf, att, innan försäljning af kronans domäner skedde, det blefve undersökt, om icke egendomen kunde fördelas i smärre brukningsdelar, som i så fall borde säljas hvar för sig.

I samma ämne har jemväl inom Andra Kammaren väckts förslag af herr *E. Åkerlund*, hvilken (i motion n:o 111) anført, bland annat, att det verksammaste sättet till förekommande af öfverbefolkning inom fabriksrörelsen och stadsnäringarne inom vårt land syntes vara att bereda så många arbetare som möjligt tillfälle att på för dem antagliga vilkor förvärfva så mycket odlad och odlingsbar jord, att de, om ock genom träget arbete, kunde derå försörja sig och sina familjer; och skulle, enligt motionärens förmenande, sådan upplåtelse af jord lättast kunna åstadkommas derigenom, att kronodomänerna, i den mån

arrendetiden utginge och sedan större skogslotter för kronans räkning undantagits, sönderdelades i mindre gårdar, hvilka emot en på 40 till 50 år stald afbetalning och på i öfrigt så billiga vilkor som möjligt försåldes till dem, som förut ej egde jordbruksfastighet till afsevärdt värde, samt genom att hvarje år afsätta ett visst belopp att användas till inköp och sönderdelning af större enskilda egendomar, då sådana till billigt pris kunde erhållas. Då emellertid en praktisk lösning af denna fråga erfordrade en närmare utredning, har motionären hemställt, att Riksdagen, med godkännande i hufvudsak af det af motionären väckta förslaget om beredande af tillfällen för vårt lands obemedlade arbetare att förvärfva egna jordbruk, utan att derigenom den enskilda eganderätten på minsta sätt kränktes, ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och med första möjliga förelägga Riksdagen förslag till denna frågas ordnande på för fäderneslandets trygghet och välgång lämpligaste sätt.

Statsutskottet, till hvars förberedande behandling omförmälda motioner remitterats, har, då de i hufvudsak beröra samma ämne, behandlat dem i ett sammanhang; och får utskottet till en början meddela, att den af herr Åkerlund i förenämnda motion gjorda framställning *dels* i fråga om att vid försäljning af kronans domäner tiden för köpeskillingarnes betalning skulle kunna utsträckas till 40 ända till 50 år samt *dels* angående årligt afsättande af statsmedel till inköp af större egendomar, hvilka derefter skulle sönderdelas och i mindre lotter försäljas, synts utskottet vara allt för vidtomfattande för att, i saknad af hvarje slags utredning, kunna till några åtgärder föranleda.

Hvad deremot beträffar den af begge ofvanbemälde motionärer sammanstående uttalade mening om önskvärldheten deraf, att de mindre bemedlade samhällsmedlemmarne måtte i möjligaste mån beredas ökade tillfällen att förvärfva fast egendom, vill utskottet i denna åsigt instämma. Ett betydelsefullt steg i sådan riktning togs år 1874, då beslut fattades om försäljning af de för statsverkets räkning utarrenderade hemman och lägenheter, för hvilka årliga arrendeafgiften icke öfverstege 200 kronor. Att i det syfte, motionärerna afsett, sönderstycka dessa egendomar vid deras försäljning, torde med hänsyn till egendomarnes ringa storlek endast undantagsvis kunna ifrågakomma. Men sedan Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts derom gjorda framställningar, *dels* år 1887 medgifvit, att kronans samtliga, i de norrländska länen belägna utarrenderade egendomar, hvilkas arrenden öfverstiga 200 kronor men ej 500 kronor, finge med vissa undantag och inskränkningar försäljas, *dels* ock år 1888 öfverlemnadt till Kongl.

Maj:t att vid inträffande arrendeledighet af sådana söder om Norrland belägna, under förvaltning af domänstyrelsen ställda och för statsverkets räkning utarrenderade egendomar, hvilka i arrende lemna mer än 200 kronor men icke utöfver 400 kronor, förordna, huruvida egendomen fortfarande bör för kronan bibehållas eller till större eller mindre del försäljas, har försäljningen af kronoegendomar blifvit ej oväsentligt utsträckt och torde följaktligen ej sällan komma att omfatta domäner af sådan betydighet att, på sätt i förevarande motioner är föreslaget, sönderdelning af desamma vid försäljningen kan befinnas ändamålsenlig. Också har Kongl. Maj:t, enligt hvad utskottet inhemtat, vid de tillfällen, då förslag väckts om en sådan styckning, derom förordnat; och lärer Kongl. Maj:t icke underlåta att äfven framdeles, då sådant må finnas för det allmänna gagneligt, förfara på enahanda sätt; vid hvilket förhållande utskottet saknar anledning att, på sätt motionärerna åsyftat, föreslå Riksdagen att hos Kongl. Maj:t göra särskild framställning i detta ämne.

Utskottet hemställer alltså:

- a) att herr G. Eriksons ifrågavarande motion ej må till någon Riksdagens åtgärd föranleda; samt
- b) att jemväl herr Åkerlunds omförmälda motion må af Riksdagen lemnas utan afseende.

Stockholm den 16 februari 1889.

På statsutskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.